

Пахаренко В.І.¹, Малигіна Л.М.²**Художній світ письменника: особистісний, текстуальний та культурний контексти**¹ Пахаренко Василь Іванович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри компаративістики, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького;² Малигіна Любов Миколаївна, вчитель-методист, Черкаський фізико-математичний ліцей м. Черкаси, Україна

Received October 16, 2013; Accepted November 28, 2013

Анотація. В статті досліджуються всі можливі смислові інтенції літературознавчого поняття “художній світ тексту”, яке часто використовують, аналізуючи твори. В роботі описані складові поняття “художній світ”, що дасть можливість якнайповніше розкрити універсальність будь-якого тексту, зрозуміти закони його побудови, визначити основну ідею, яка обумовлює тему, мотиви, образи, їх зовнішню та емоційно-чуттєву експлікацію, закони гармонії або дисгармонії світу тексту. Повне дослідження художнього світу тексту можливе при аналізі трьох аспектів, що формують текст і допомагають осмислити всю глибину його духовних, філософських, естетичних відкриттів: 1) особистість письменника; 2) власне художній текст; 3) культурний контекст, в якому створюється та існує текст. Особистість автора, як і текст, розглядається в ракурсі всіх сучасних, філософських, психологічних і антропологічних відкриттів, що дозволить глибше і масштабніше проникнути або переосмислити ідейно-смисловий зміст тексту. В статті досліджується ідея, що іноді ні читач, ні сам автор не може повною мірою зрозуміти та пояснити всю складність символів і філософсько-естетичних смислів твору, так як на початку створення тексту лежить дещо невідоме й незрозуміле. Художній світ тексту розглядається як цільне, універсальне явище зі своїми метафізичними, психологічними законами, і в той же час, цей простір завжди відкритий, так як в свідомості читача текст отримує новий смисл, нове звучання. Дослідження ролі культурного контексту в створенні та існуванні смислових, ідейних та формотворчих особливостей тексту, приводять до висновку, що вплив культури на художній світ є безпосереднім, текст буквально “проростає” з тіла культури, але, в свою чергу, задає їй новий напрям, змінює її ідейний і світоглядний вектор.

Ключові слова: художній світ, текст, культурний контекст, особистість автора, художнє мислення.

Термін “художній світ” став настільки вживаним, що виникла потреба чіткіше означити його смисли і конкретизувати значення. Його складниками стали чинники, що розглядають під час аналізу художнього тексту. Це особливості жанрові, змістові, композиційні, поетики і т.д. Крім того, сюди ж увійшли і особливості сприйняття твору. А це ще одна своєрідна смислова та емоційна надбудова тексту, яка закладена в ньому, але не завжди збігається з авторським баченням, задумом. Та і сприйняття читачами твору неоднорідне, множинне. Інакше кажучи, кожен читач своїми свідомістю та почуттями творить власний світ авторського тексту.

Художній світ претендує і на відокремленість від інших метафізичних світів. Він існує самостійною відкритою системою, що інтуїтивно відчувається читачем з перших слів, сторінок. Як певний космос художній світ констатується і після прочитання твору, коли читачеві важко “увійти” у світ наступного тексту: там інші закони, інший “смак” життя. Художній світ сприймається читачем емпірично, раціонально, феноменологічно, емоційно. Крім того, він протяжний в часі, зосереджує в собі у різних смислових та естетичних проявах минуле, сучасне і певною мірою заявляє про майбутнє. Художній світ в тілі культури є явищем поліфонічним, не стільки межово-констатуючим, як потенційним, завжди з новими можливими смислами. Читач освоює текст, а текст, у свою чергу, освоює читача, змушуючи його думати, сприймати світ, відчувати, бачити як автор, формуючи в ньому певний стан, переживання, бажання.

Актуальність. Необхідність окреслити всі смислові інтенції поняття “художній світ”, яким давно оперували в літературознавстві, наразі є вимогою часу. До цього поняття повертаються кожен раз, коли мова заходить про творчість того чи того автора, але наукове обґрунтування воно отримує лише в сучасному

літературознавстві (Г. Ключек). Актуальною є потреба з'ясувати всі складові цього поняття, встановити його ймовірні межі, простори. “Головні ключі, - зазначає Г. Ключек, - якими відкриваються для наукового осмислення художні світи (а наукове осмислення якогось об'єкту прагне зрозуміти цей об'єкт як системно організовану цілісність) лежать на площині категорій “художнє мислення автора”, “особливості світосприймання автора” [6]. При цьому художній світ автора може розглядатися як узагальнююче поняття, самостійно існуюче, що базується на основі всього творчого доробку, з його розвитком, змінами, а також як світ окремо взятого твору, що розширює, конкретизує ті чи інші моменти світоуявлення та світосприйняття.

Ступінь розробки проблеми. Поняття художній світ як “світ літературного твору”, його складові та їх естетично-смислова значимість розглядали М. Бахтін, Д. Ліхачов, Ю. Лотман інші дослідники. У сучасному літературознавстві цю проблематику розробляють Г. Ключек, В. Халізеєв, П. Іванишин та ін.

“Світ твору, - зазначає В.Халізеєв, - це художньо освоєна і перетворена реальність” [11]. Г.Ключек визначає художній світ як “естетичний об'єкт”, “інтенціональну субстанцію”, “складову поетики твору” [6]. Інші дослідники говорять про художній універсам як “створену увагою письменника і втілену в художньому тексті образну картину”, як “іншу реальність”, “співвідносну з предметною, соціальною, психологічною реальністю”, як “образне духовно-інтенціональне утворення з власною логікою” [6]

Основна частина. Поняття “художній світ” цілісне, завершене і самодостатнє, попри те, що “світ художнього твору відтворює дійсність у якомусь “скороченому”, умовному варіанті” (Д.Ліхачов). В принципі це відповідає психологічному сприйняттю світу людиною загалом, оскільки людина із всеосяжного

навколишнього світу “відбирає” лише те, що необхідне на даний момент для її думки. І це “відібране” (події, люди, предмети і т.ін.) становить світ, своєрідний сюжет дня і цілого життя людини. Такий відбір допомагає автору дати якнайповніше звучання його думці, ідеї, світогляду. Твір досягає сакрального звучання, коли автор змушує героїв відбутися у нумінозному (К. Юнг) переживанні. Цей “відбір” світу формує такі основні параметри тексту, як *простір і час* (хронотоп). При цьому просторова мова (Ю. Лотман) застосовується для з'ясування зовсім не просторових понять. Простір і час у художньому творі не формальні, вони є невід'ємною частиною ідейно-художнього задуму, наскрізь символічні, багатозначні.

Таким чином, художній світ – це універсальна, гармонійна, завершена в своїй побудові, віртуальна літературна образна система з власними законами, логікою, символами, духовно-естетичними ідеалами, що є своєрідним освоєнням світу через призму світосприйняття письменника. У світі художньому зовнішній світ освоюється через слово, художній образ, символ, а також з допомогою інших художніх засобів. Художній світ співвідноситься з реальним світом як мікрокосм з макрокосмом. Художній світ твору як явище, що постійно, щоразу заново освоюється реципієнтом – завжди відкрите, воно змінне з часом, доповнюється і розвивається.

Наукове осмислення цього поняття дає змогу глибше розкрити універсальність твору, зрозуміти закони його побудови, основну авторську ідею художньої світобудови, що зумовлює тему, мотиви, образи, їх зовнішню та емоційно-чуттєву експлікацію (прийоми, тропи), ідейно-смыслову логічність і, можливо, алогізм, закони гармонії та дисгармонії складових тексту, визначити найменшу ідейну і смислотворчу одиницю, яка є першоосновою творення тексту.

Розглянемо, які чинники впливають на формування художнього світу автора, а відповідно і тексту. В першу чергу це особистість автора, його духовно-екзистенційні, морально-етичні пошуки та переконання, етнічні, ментальні чинники, а також життєві події, історичні, соціальні фактори, що формують його вибір та світоглядну концепцію. Все це визначає особливості авторського світосприйняття, яке в тексті виявляється як бачення, художнє мислення, філософська концепція життя, світу та її художнє освоєння. Осмислення, вивчення художнього світу можливе і без зіставлення з біографією письменника, а його духовні пошуки можна простежити і в самих текстах, але, погодьмося, що особистість автора масштабно доповнює, поглиблює розуміння, дає можливість доторкнутися до тонкощів естетичних і духовних відкриттів твору.

Важливим є і культурний контекст епохи, в який вписаний текст, у якому він відбувається. Інколи художні тексти визначають не лише напрям розвитку літературних інтенцій, а й впливають на філософські, соціальні, психологічні концепти, чи й радикально змінюють їх.

Розглянемо детальніше поняття “художній світ” у кожному із цих контекстів: особистісний, текстуальний і культурний.

Особистісний контекст. У літературознавстві особистісний контекст розроблений досить детально, принаймні щодо класиків. Але й не тут тільки факти біографії часом доповнюються, а й змінюються погляди на особистість самого автора, його творчість. Розвиток філософії, антропології, психоаналізу та інших наук дозволяє поглиблювати, а інколи й по-новому оцінити творчість письменника через відкриття нових аспектів людської особистості. Так, сьогодні самоочевидно, що характерний для радянських часів соціальний і класовий підхід обмежує, а інколи і спотворює розуміння творів. Зауважимо, що, з іншого боку, ніяке різноманіття наукових підходів не зможе повною мірою охопити внутрішній особистісний та художній світ письменника, як неможливо пізнати суто раціонально Бога в людині. Ірраціональне, трансцендентальне, таємниче, що не можна передати, матеріалізувати словом є поштовхом, початком виникнення твору, його задуму. Така ж таємниця пронизує і кінець твору. Ці загадки суто раціонально розгадати неможливо, реципієнт їх доповнює власним баченням, творить свій текст, що відповідає його власному духові, знанням, почуттям, світогляду: “Однак хто може проникнути в свідомість митця, або дізнатися, яким був його намір? І хіба немає розбіжностей між авторським і читачевим трактуванням ідеї?” [10]. Або як писав Микола Хвильовий: “...Ах, зелені мої сни за далеким невимовним...” [10].

Життєвий шлях письменника часто визначає мотиваційні моделі, систему моральних, естетичних цінностей, що представлені у творі. Важливим чинником нерідко стає і смерть митця, яка засвідчує його духовні ідеали (пригадаймо смерть Байрона, Пушкіна, Гоголя, Шевченка, Стуса). Факти життя при цьому доречно розглядати через призму відчуттів автора, мотивів його вибору або невибору. Розуміння особистості письменника, його духовних пошуків і становлень дає можливість прозвучати творам на всю повноту, зрозуміти й адекватно тлумачити їх ідейні відкриття. М.Бахтін підкреслював, що позиція автора-творця є ключем до розуміння естетично-самоцінного змісту твору. Інколи без знань про особистість автора неможливо пояснити його художнє мислення. Можливо, тому за життя письменника його твори часом не розуміють або сприймають здивовано. Феномен, коли письменника визнають або й проголошують геніальним уже після його смерті, характерний для всіх епох. Читач аргіогі не може іноді зрозуміти духовних, художніх пошуків і відкриттів твору, не маючи їх у власному житті. На долі митця епоха ніби найбільш зосереджена, він завжди несе найбільший тягар, перший на собі випробує життя “по-новому” або вперше розуміє його так, як ніхто не розумів, прозирає за горизонт сучасності. Інколи більшість і не здогадується, які складні випробування можливі тут-тепер-так (пригадаймо подвиг Василя Стуса серед обивательської заспокоєності советських 1980-х рр.).

Отже, має неабияке значення відбір фактів життя письменника, які яскраво засвідчують його життєву позицію, переконання, систему цінностей. Це дає змогу зрозуміти закони його внутрішнього, духовного, людського і художнього універсуму. При цьому важливо враховувати достовірність і об'єктивність дже-

рел інформації. Одним із найцінніших джерел є щоденники, листи, записи або коментарі самого автора.

Таким чином, особистісний контекст включає в себе:

- події життя письменника (зовнішній аспект);
- розвиток світоглядних переконань, концепцій (внутрішній аспект);
- антропологічний аспект (етнічний, культурний і т.д.) розгляду особистості автора;
- соціальний аспект (належність до певної соціальної групи: за походженням, за світоглядом, духовно і т.д.);
- екзистенційний світ особистості;
- духовні пошуки, відкриття, погляди, переконання;
- новизна поглядів та ідей (письменник – час, письменник – культурна епоха);
- значимість та актуальність на теренах сучасної літератури та культури (вплив творчої особистості на розвиток культури, переосмислення і сучасні відкриття автора, його духовних інтенцій тощо).

Текстуальний контекст. Світ тексту – на всіх рівнях формозмісту – наповнений особистістю автора. Це своєрідна аналогія до божественного чи деміургічного творення світу – зі своїми законами, системою координат, що паралельні світу зовнішньому, мають щось спільне з ним, але не ідентичні. Крім того, інколи текст “веде” автора, “змушує” його творити сюжет, не дає порушити цілісність характерів героїв і канони мікросвіту тексту. Таким чином, художній світ має і власне своє існування, свої закони, які ніби просто записані письменником, “продиктовані” йому. Художній світ у текстуальному контексті розглядається як:

- світ ідей (творчий задум, ідея, проблематика);
- психологічні та метафізичні художні закони існування та руху ідей;
- система прийомів, технік, що дозволяє якнайповніше втілити ідеї, своєрідно матеріалізуватися їм (образи, композиція, сюжет);
- візуальна та емоційна складова втілення ідей (виражально-зображальна техніка);
- організація всесвіту художнього твору (система розташування предметно-образного світу, відбір - необхідного із зовнішнього світу, закони фізичні та метафізичні, хронотоп);
- інтертекстуальні зв'язки, алюзії, ремінісценції тощо.

Ідеї є своєрідним духовним освоєнням світу, а їх знаково-сміслову втілення організовує текст. Вони творять художній світ на всіх його рівнях, подібно, як за філософією Платона божественне ідеальне матеріалізується в реаліях світу. Ідеї реалізуються, починаючи зі слів, формують синтаксичні конструкції, художні тропи, аж до композиції, сюжету, проблематики і т.д.; творять художню дійсність в її сутнісному аспекті, організують смисл тексту як художньої єдності, тобто реалізуються через тему, мотиви. Їм підпорядковані і метафізичні закони, закони сприйняття, поширення, матеріалізації, “опору середовища” (Д.Лихачов) [7]. Звідси і необхідність поєднання реального і фантастичного (магічний реалізм), накладання різних часів, злиття віків і т.д. (інколи на рівні свідомості, характерів). Найважливішим параметром внутрішнього світу літературного твору М.Бахтін ви-

значає простір і час. Ці дві категорії теж підпорядковані ідеї та світогляду автора. Вони органічно поєднують, розкривають або формують певний зміст образів.

Образи є своєрідним предметним освоєнням світу, ноуменами, а сюжет, фабула, композиція – предикатом, дією, реалізацією образів через дію, зіткненням їх зі світом. Розвиток подій в тексті (зміна почуттів, рефлексії в ліриці) – шлях реалізації образу в художньому просторі, що творить певний погляд на нього, його ідею та світ, в якому реалізується внутрішня сила, ідейна та духовна наповненість цього образу. Розвиток дії в тексті – це своєрідний архетип подорожі, дороги, шляху, який випробовує, відкриває дух, характер або формує його. Дія в тексті, ця подорож, може бути зовнішня, внутрішня або одночасно поєднувати в собі ці контексти, тоді вони внутрішньо взаємопов'язані і взаємовизначені. Сюжетні прийоми генерують художній смисл шляхом побудови причинно-наслідкових рядів подій і дій, а композиційні – шляхом розміщення художнього матеріалу.

Таким чином, художній світ тексту щільно заповнений, всі складові його тісно взаємопов'язані як найменші частинки в молекулі. Нічого немає випадкового, малозначущого. Все підпорядковане основній ідеї, концепції, яка основне звучання набуває в темі, мотивах, котрі своєю чергою реалізуються через інші складові тексту. Матеріал тексту відбирається із зовнішнього світу, щоб його зміг сприйняти реципієнт, уявити подібне до зображеного в тексті. Але смисловим матеріалом для створення певного звучання тексту може бути й інший текст (тексти). Причому, такі алюзії та ремінісценції поглиблюють звучання твору, розгалужують його підтексти, роблять його поліфонічним, багаторівневим. Ідея тексту, його смислова сторона реалізується не лише логічно-раціонально, а й художньо-естетично, емоційно-чуттєво. Очевидно, що текст як художньо-літературне явище є результатом багатогранного освоєння автором світу, і в той же час світ тексту також вимагає від читача такого ж багатогранного сприйняття. Враженнєве, чуттєве, або поетика тексту, утворюється завдяки художнім прийомам. Естетичний об'єкт найдовше “живе” в свідомості реципієнта. Найвище переживання читача – духовне, трансцендентальне, що веде до збагачення внутрішнього життя аргіогі. Крім того, читач мислить авторським мисленням, його мовленнєвими, смисловими, синтаксичними конструкціями. У свідомості читача текст “оживає” і в той же час набуває нового звучання. Цікаво, що художній світ тексту через індивідуальне сприйняття реципієнта стає множинним, не схожим сам на себе (відповідно до авторського бачення). Він ніби “утворюється” заново при прочитанні різними людьми, а інколи і при перечитуванні одним і тим же читачем (спрацьовує сентенція Геракліта “Двічі в одну ріку не входять”).

Світогляд автора, що виявляється в певному художньому мисленні, формує і своєрідний, неповторний авторський стиль. Авторський стиль як “сукупність, єдність усіх художніх особливостей (ідейно-тематичних, жанрових, мовних) творчості певного автора, що вирізняють його серед інших” [9] є також складовою художнього світу автора.

Культурний контекст. Художній текст завжди відбувається в певному культурному контексті, що формує його, впливає на нього, виявляється в ньому різними чинниками. Культурний вимір твору є також своєрідним містком між художнім світом і світом культури. Крім того, художній світ інколи піднімає культуру на інший рівень, задає їй новий шлях, напрям, або доповнює уже існуючі новими смислами, баченнями, пошуками. Таким явищем, наприклад, став художній світ “Божественної комедії” Данте, який переростає свій час і є першим твором нової епохи Відродження за своїм світоглядом, розумінням людини, її існування та гріховності-святості.

Як через культуру можна відкрити автора, так і через призму тексту можна відкривати культурний контекст епохи. Епоха відчувається, “бачиться” через проблематику тексту, ідеї, уявлення, образи. Так, дух ХІХ ст., його обличчя, соціальні та духовні проблеми можна побачити в романах Золя, Бальзака, Стендаля. Твір ніби всотує в себе специфіку життя епохи, що переживає і осмислює й сам автор. Особливості авторського бачення формують і світовідчуття, своєрідний метод освоєння та відтворення світу. Такий метод в основі своїй притаманний ряду письменників певної епохи. Він претендує на певне відкриття істини про світ, про людину, її сутність і т.д. (як просвітники єдиним виміром людини вважали ідею розуму, романтики – внутрішній світ і т. д.)

Поняття “художній світ” заявляє про свою відмінність від вимірів у площині світу культури загалом. Очевидно, в контексті культури воно має певні “межі”, простори, дистанції, логос. З іншого боку, художній світ окреслює колосальну сукупність сенсорних культурних рядів, що утворюють відкрити систему як щодо додавання нового матеріалу в “тіло” культури, так і рецепції – інтерпретації уже наявних смислів. Як у “відкритій структурі” (С. Гаспаров, Ю. Лотман, В. Топоров), або “зникаючій структурі” (У. Еко), зміст не може виступати як такий, що подається до фіксації, він іманентно мінливий, поліморфний, своєрідний безкінечний генератор смислів. Художній світ не тільки “вбирає”, несе в собі культурну інформацію часу, а й чинить їй опір, змінює її або й привносить радикально нові культурні концепти.

Художній світ у культурному контексті може бути розглянутий як співвідношення художнього тексту, конкретної історичної культурної епохи та світової культури загалом:

- новизна поглядів на людину, мораль, суспільство, світ загалом;
- світогляд митця і світогляд епохи (часу);

- духовні надбання епохи (світу), духовні відкриття автора;
- художній твір в контексті культурних надбань людства загалом;
- новизна тем, мотивів твору, переосмислення в ньому традиційних, архетипних тем та мотивів;
- проблеми вічного і скороминучого в самій людині та її житті;
- відкриття меж тварного, людського, божественного в людській природі;
- пріоритети внутрішнього і зовнішнього в житті людини.

Художній текст завжди перебуває в тілі певної культури, тому в ньому завжди є співзвучність своєму часові, навіть коли твір звернений в історичне минуле чи фантастичне майбутнє. Ідеї тексту апелюють до проблем сучасності, художньо освоюють їх, намагаючись віднайти щось вічне, неминуще як у поставлених питаннях, так і можливих варіантах відповідей. Твір має тим більшу цінність, чим оригінальніша його форма, а також неординарнішим, новішим є погляд на людину і світ загалом; чим більше духовних надбань, архетипного та вічного є в тексті, концепті його смислу. Вічне по-новому знову і знову переживається як кожною новою епохою, так і художнім текстом. Нове не завжди значить заперечення уже існуючого, відкритого. Новим в архетипних та вічних морально-етичних проблемах, образах, сюжетах може бути відкриття їх нових граней, просторів, концептів. Кожен твір відкриває нові можливості людського та божественного в людині, інколи як нище і недостойне проголошується офіційно передове в часі (наприклад, роман Г. Манна “Вірнопідданий”), піддається осміянню, нищівній критиці.

Висновки. Світ художнього тексту, розглянутий з трьох аспектів його творення, є складною структурою як за процесом утворення, так і побудовою, існуванням. Він починається з невідомого, несвідомого, ірраціонального в почуттях та думках письменника, наповнений його світовідчуттям, матеріалізований у слові, озвучений в ритмі та музиці, пізнається і освоюється читачем, знову по-новому утворюється та існує тепер уже в свідомості реципієнта. Час і простір існування художнього світу тексту від початку написання стають необмеженими, а його інтертекстуальність сягає вічного, архетипного. Художній світ наповнений життєвим та духовним досвідом автора, а в той же час ідеями епохи, культурного середовища. У свою чергу світ тексту наповнює епоху новими ідеями, поглядами, є своєрідним новим духовним освоєнням світу.

ЛІТЕРАТУРА

(REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет / М.М. Бахтин. – М.: Худож. лит., 1975. – 504с.
Bakhtin M.M. Voprosy literatury i estetiki. Issledovaniya raznykh let [Questions of Literature and Aesthetics. Studies of different years] / M.M. Bakhtin. – M.: Khudozh. lit., 1975. – 504s.
2. Бахтин М.М. Проблемы поэтики Достоевского / М.М. Бахтин. – М.: Худож. лит., 1963. – 167с.
Bakhtin M.M. Problemy poetiki Dostoevskogo [Problems of Dostoevsky's Poetics] / M.M. Bakhtin. – Khudozh. lit., 1963. – 167s.
3. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / М.М. Бахтин. – М.: Искусство, 1986. – 445с.
Bakhtin M.M. Estetika slovesnogo tvorchestva [The aesthetics of verbal creativity] / M.M. Bakhtin. – M.: Iskusstvo, 1986. – 445s.
4. Ключек Г.Д. До істинного Тараса Шевченка / Г.Д. Ключек // Літературна Україна. – 2001. – 17 травня. – С. 3. Рубрики: Письменники українські, 19 ст.

- Klochek G.D. *Do istynnogo Tarasa Shevchenka [In true Taras Shevchenko]* / G.D. Klochek // *Literaturna Ukraina*. – 2001. – 17 travnya. – S. 3. Rubryky: Pysmennyky ukrainski, 19 st.
5. Лихачев Д.С. Избранные работы в трех томах / Д.С. Лихачев Том 3. – Л.: Худож. лит., 1979. – 414с.
- Likhachev D.S. *Izbrannye raboty v trekh tomakh [Selected works in three volumes]* / D.S. Likhachev Tom 3. – L.: Khudozh. lit., 1979. – 414s.
6. Лотман Ю.М. Анализ поэтического текста / Ю.М. Лотман. – СПб.: Искусство-СПб, 1996. – 846с.
- Lotman U.M. *Analiz poeticheskogo teksta [The analysis of the poetic text]* / U.M. Lotman. – SPb.: Iskustvo- SPb, 1996. – 846s.
7. Пахаренко В.І. Основи теорії літератури / В.І. Пахаренко. – К.: Генеза, 2007. – 296с.
- Pakharenko V.I. *Osnovy teorii literatury [Basic theory of literature]* / V.I. Pakharenko. – K.: Geneza, 2007. – 296s.
8. Плющ Л. Його таємниця, або «Прекрасна ложа» Хвильового / Л. Плющ. – К.: Факт, 2006. – 872с.
- Pliushch L. *Iogo taemnytsya, abo «Prekrasna lozha» Khvyliovogo [His secret, or Khvyliovyi's "Beautiful lodge"]* / L. Pliushch. – K.: Fakt, 2006. – 872s.
9. Бахтин М.М. Автор и герой в эстетической деятельности. Проблема отношения автора к герою / М.М. Бахтин. – Режим доступа: <http://museum.philosophy.pu.ru/books/>.
- Bakhtin M.M. *Avtor i geroi v esteticheskoi dejatel'nosti. Problema otnošeniya avtora k geroiu [Author and character in aesthetic activity. The problem of the author's relationship to the character]* / M.M. Bakhtin. – Access mode: <http://museum.philosophy.pu.ru/books/>.
10. Клочек Г.Д. «Художний світ» як категоріальне поняття / Г.Д. Клочек. – Режим доступа: www.anvsu.org.ua/index.files/.../Klochek4.htm.
- Klochek G.D. *“Khudozhnii svit” yak kategorialne poniattia [“Art World” as a categorical concept]* / G.D. Klochek. – Access mode: www.anvsu.org.ua/index.files/.../Klochek4.htm.

Pakharenko V.I., Malygina L.M. Artistic world of the author: personal, textual and cultural contexts

Abstract. This paper investigates all possible semantic intentions of literary concept of "art world of the text" which is often used during works analyzing. The paper also describes the components of the concept which enables to reveal deeper the universality of any text, to understand the laws of its structure, identify the main idea of the works art world, which causes the subject, motifs, images and their external and emotional sensual explication, the laws of harmony or disharmony of the text world. A complete study of the art world of the text is possible with the consideration of three aspects that form the text and help us to understand it in depth of the spiritual, philosophical and aesthetic discoveries: 1) the author's identity; 2) the actual literary text; 3) the cultural context in which the text is created and exists. The author's identity, as well as his text, is viewed from the perspective of contemporary philosophical, psychological and anthropological discoveries that will allow us to penetrate deeper or rethink the ideological and semantic content of the work. The article discusses the idea that sometimes neither the reader nor the author cannot fully understand and interpret the complexity of the characters and philosophical and aesthetic senses of the text, because there is something inexplicable and unexplained since the beginning of the text creation. The art world of the text is seen as something whole, universal, with its metaphysical and psychological laws and at the same time this space is always open, as gains new life in the mind of the reader. Researches of the cultural context value lead to the conclusion that the impact of culture on the artistic world of the text is direct. The text literally "grows" out of the body of culture, but in its turn gives it a new direction, changes its ideological and philosophical vector.

Keywords: artistic world, text, cultural context, author's identity, artistic thought.

Пахаренко В.И., Малыгина Л.Н. Художественный мир писателя: личностный, текстуальный и культурный контексты

Аннотация. В работе исследуются все возможные смысловые интенции литературоведческого понятия “художественный мир текста”, которые часто используют при анализе произведений. Описаны составляющие данного понятия, что дает возможность глубже раскрыть универсальность любого текста, понять законы его строения, определить основную идею художественного мира произведения, которая обуславливает тему, мотивы, образы, их внешнюю и эмоционально-чувственную экспликацию, законы гармонии или дисгармонии мира текста. Полное исследование художественного мира текста возможно при рассмотрении трех аспектов, которые формируют текст и помогают осмыслить его во всей глубине духовных, философских, эстетических открытий: 1) личность автора; 2) собственно художественный текст; 3) культурный контекст, в котором создается и существует текст. Личность автора, как и текст, рассматривается в ракурсе всех современных философских, психологических и антропологических открытий, что позволит глубже и масштабнее проникнуть или переосмыслить идейно-смысловое содержание произведения. В статье рассматривается мысль, что иногда ни читатель, ни сам автор не может в полной мере понять и истолковать всю сложность символов и философско-эстетических смыслов произведения, так как в начале создания текста лежит нечто неизъяснимое и необъяснимое. Художественный мир текста рассматривается как нечто цельное, универсальное, со своими метафизическими, психологическими законами и в то же время это пространство всегда открытое, так как приобретает новую жизнь в сознании читателя. Исследования значения культурного контекста в создании и существовании смысловых, идейных и формотворческих особенностей текста, приводят к выводу, что влияние культуры на художественный мир текста есть непосредственным, текст буквально “прорастает” из тела культуры, но, в свою очередь, задает ей новое направление, изменяет ее идейный и мировоззренческий вектор.

Ключевые слова: художественный мир, текст, культурный контекст, личность автора, художественное мышление.